

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет психології

Кафедра соціальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Кризові інтервенції в роботі психолога

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Кризові інтервенції у роботі психолога
Викладач (і)	Федоришин Галина Миколаївна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	halyna.fedoryshyn@pnu.edu.ua
Освітня програма	Психологія
Формат дисципліни	Очний/заочний, Нормативна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/list
Консультації	Згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна присвячена вивченню кризових інтервенцій як різновиду практики надання психологічних послуг особам у складних життєвих ситуаціях. Зокрема розглядаються поведінкові, когнітивні та екзистенційні підходи щодо врегулювання кризових станів, алгоритм надання першої психологічної допомоги – кризової інтервенції, види кризових інтервенцій та особливості їх застосування в індивідуальній та груповій роботі

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета - сформувати компетентності, які дозволять здобувачу вирішувати психологічні проблеми особистості і групи, використовуючи психологічні інтервенції у наданні психологічної допомоги особам у складних життєвих ситуаціях, що ґрунтуються на етичних принципах діяльності психолога.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- сформувати систематизоване уявлення про кризові інтервенції як різновид практики надання психологічних послуг;
- засвоєння теорії та практики інтервенційної допомоги людині, що перебуває в кризовому стані;
- проаналізувати види кризових інтервенцій та особливості їх застосування в індивідуальній та груповій роботі;
- здійснити апробацію кризових інтервенцій.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність - здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну,

консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих обставинах.

Програмні результати:

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР14. Застосовувати кризові інтервенції з метою надання психологічної допомоги особам у кризових ситуаціях, а також їх родинам, націлену на повернення людини до адаптивного рівня функціонування, зниження рівня негативних емоційних станів, зниження руйнівної сили кризової ситуації

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни		
Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Очна форма	Заочна форма
лекції	12	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18	4
самостійна робота	60	80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1 семестр	053 Психологія	I	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
<p>Тема 1. Місце кризових інтервенцій (КІ) у структурі надання психологічної допомоги Концепція благополуччя. Зв'язок благополуччя і психічного здоров'я. Вплив надзвичайної ситуації на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя. Історія поліпшення ПЗПСП. Керівництво МПК (основні принципи). Інтегрування систем підтримки (багаторівнева підтримка, піраміда інтервенцій)</p>	2 (денна)/ 2 (заоч)	2 (денна)	10 (денна)/ 12 (заоч)
<p>Тема 2. Перша психологічна допомога (ППД) і кризова інтервенція Сутність, завдання ППД. Етичні й оперативні правила надання ППД Надання ППД. Кризові інтервенції під час надавання ППД Турбота про себе</p>	2 (денна)/ 2 (заоч)	4 (денна)/	10 (денна)/ 12 (заоч)
<p>Тема 3. Кризові інтервенції актуалізації резервів самопомоги в кризових ситуаціях Адаптаційні ресурси особистості: індивідуальні і групові способи їх збільшення. Особистісна життєстійкість та можливості її розвитку. Методи саморегуляції, самоопанування, стимулювання життєстійкості. Емоційна компетентність як резерв самопомоги. Інтервенція Управління Проблемами Плюс (УП+) Протокол роботи з сильними почуттями із застосуванням Техніки Емоційної Свободи (EFT)</p>	4 (денна)/ 2 (заоч)	4 (денна)	10 (денна)/ 16 (заоч)
<p>Тема 4. Епістемологічна метафора і чиста мова Символічна сфера досвіду. Як виражаються символічна сфера. Метафора і мислення. Символічне моделювання. Мета Чистої мови. Функції 9-ти основних запитань. Особливості сесії. Базовий протокол роботи з епістемологічною метафорою.</p>	2 (денна)/	2 (денна)/ 2 (заоч)	10 (денна)/ 12 (заоч)
<p>Тема 5. Кризові інтервенції у ситуації сімейної кризи. Феномен сімейної кризи, ненормативні і нормативні сімейні кризи. Завдання кризового сімейного консультування.</p>	2 (денна)/	4 (денна)/ 2 (заоч)	10 (денна)/ 16 (заоч)

Кризові інтервенції сімей суїцидентів.			
Тема 6. Кризова інтервенція у практиці телефонного консультування у воєнний час “Телефони довіри” і їх типові абоненти. Вимоги до телефонного консультанта. Типи кризових інтервенцій в екстремальних життєвих ситуаціях		2 (денна)	10 (денна)/ 12(заоч)
ЗАГ.:	12 (денна)/ 6 (заоч)	18 (денна)/ 4 (заоч)	60 (денна)/ 80 (заоч)

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Курс завершується іспитом. Підсумкова оцінка викладається у 100-бальній шкалі. З яких 50 балів студент набирає впродовж семестру за відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи, виконання практичних завдань; ще 50 балів студент отримує на іспиті.</p> <p>Для студентів очної форми навчання: Максимальна кількість балів яку студент може набрати протягом семестру -50. З них: 1) виступи на семінарських заняттях – 30 б.; 2) презентація –10 балів; 3) самостійна робота – 10 балів 4) іспит – 50 балів.</p> <p>Для студентів заочної форми навчання та студентів, що навчаються за індивідуальним графіком: Максимальна кількість балів яку студент може набрати протягом семестру -50. З них: 1) тематичний тестовий контроль знань – 30 б.; 2) презентація –10 балів; 3) самостійна робота – 10 балів 4) іспит – 50 балів.</p>
---	--

Загальна система оцінювання курсу	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	
80 – 89	B	добре		

	70 – 79	C	задовільно	зараховано
	60 – 69	D		
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Шкала оцінювання: національна та ECTS				
Вимоги та критерії оцінювання завдань	<p>Практичні завдання виконуються студентами в електронній формі і завантажуються на систему дистанційного навчання</p> <p>Завдання 1. Об'єднатися в тріади з одногрупниками для апробації кризових інтервенцій. Вам необхідно провести по 3 сесії: тричі в ролі психолога, тричі в ролі клієнта, тричі в ролі спостерігача. Форму обліку сесії заповнює психолог. Форму зворотнього зв'язку заповнює спостерігач. Відтак кожен здобувач завантажує на платформу дистанційного навчання один файл з трьома протоколами сесій і трьома формами зворотного зв'язку. Оцінка «відмінно» ставиться у випадку вчасного виконання повного обсягу завдань та за умови заповнення документації у повному обсязі. Оцінка «добре» ставиться у випадку, якщо здобувач виконав не менше 70 % обсягу поставленого завдання і спостерігаються незначні недоліки у заповненні документації. Завдання здані вчасно. Оцінка «задовільно» ставиться у випадку виконання не менше 50% обсягу завдання і спостерігаються недоліки у веденні документації. Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо здобувач не виконав необхідного мінімуму – 50% поставленого завдання</p> <p>Завдання 2. Презентувати результати теоретичних та практичних напрацювань з питань психологічної допомоги та самопомоги. Пропоновані теми презентацій: «Посткризове зростання: феноменологія, передумови, можливості», «Засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації», «Емоційна компетентність як складова резильєнтності», «Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах війни», «Стратегії досягнення ресурсного стану – модель BASIC PH». Можливі також інші теми, запропоновані здобувачем.</p> <p>Вимоги до письмового завдання – презентації. Створення презентації потребує умінь застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження.</p>			

	<ul style="list-style-type: none"> - Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту. 6-8 слайдів (powerpoint). - Ретельно структурована інформація. - Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків. - Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда - Другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда. - Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац. - Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу. - Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно. - Графіка має органічно доповнювати текст. - Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із - якими вони мають з'являтися на екрані одночасно. <p>Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.</p> <p>Критерії оцінювання презентації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета: відповідність частин презентації меті та предмету дослідження. 2. Висновки: узагальнення результатів дослідження та їх відповідність меті, формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження. 3. Ключові положення: розкриття теми дослідження з допомогою ключових положень. 4. Структура: логічна послідовність інформації, актуалізація теми дослідження, що пробуджує інтерес, на початку презентації, та завершення із спонуканням до продовження дослідження наприкінці презентації.
Семінарські заняття	<p>Критерії оцінювання усних відповідей студентів.</p> <p>В основу системи оцінювання знань здобувачів закладені наступні критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам гендерної психології; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації з навчальної дисципліни та вміння її вербалізувати. <p>Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявності у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем курсу «Кризові інтервенції у роботі психолога», розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття.</p>

	<p>При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем навчальної дисципліни, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань навчальної дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем гендерної психології або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>До складання іспиту допускається студент (очної форми) за умови виконання всіх завдань: наявності усних відповідей на семінарських заняттях, контрольної роботи, виконання 2 практичних завдань. Мінімальний набраний студентом бал допуску до іспиту становить 25 балів.</p> <p>До складання іспиту допускається студент (заочної форми) за умови виконання всіх завдань: проходження тематичних тестів, контрольної роботи, виконання 2 практичних завдань. Мінімальний набраний студентом бал допуску до іспиту становить 25 балів. Студенти заочної форми навчання виконують всі завдання за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії. Якщо студент заочної форми навчання не здає завдання вчасно – зниження балів.</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних завдань у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації (довідки і т.д.).</p> <p>Якщо студент здає практичні завдання із запізненням (зокрема, вкінці курсу) без поважних причин, передбачено зниження балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – іспит.</p> <p>Форма здачі іспиту – письмова.</p> <p>Оцінюється іспит у 50 балів.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу спрямована на створення атмосфери взаємопідтримки на занятті, активної інтеракції у групі з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні завдань творчого рівня неприпустимі плагіат та списування.

Студент повинен виконати всі передбачені курсом види робіт. За умови відсутності на занятті (чи заняттях) студент повинен ліквідувати заборгованість та виконати усі завдання по курсу. Однак якщо відсутність була без поважних причин, студент втрачає можливість отримати бали за усні відповіді. Якщо до останнього заняття студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 25 балів, він буде не допущений до складання іспиту. Проте, згідно Положення про навчальний процес він матиме змогу перездати іспит за талоном 2 або 3, за умови здачі усіх передбачених курсом видів робіт. За умови пропуску студентом усього курсу він буде спрямований на повторне вивчення курсу. Студенти, які навчаються за **індивідуальним графіком**, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами.

Якщо студент при виконанні практичних завдань не дотримується академічної доброчесності, таке завдання йому не зараховується.

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/dhres>); Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/dhrfb>); Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/dzugk>); Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/dhrfg>).

Неформальна освіта:

Можливі зарахування курсів, які відповідають змісту дисципліни загалом чи її окремих тем. Такі курси зараховуються відповідно як опрацьована тема чи як виконане практичне завдання.

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <http://surl.li/equwdfp>

Комунікація з викладачем відбувається посередництвом старости (з приводу актуальних питань), при особливій особистій потребі – через електронну корпоративну пошту.

8. Рекомендована література

1. Важливі навички в періоди стресу: ілюстроване керівництво. Копенгаген: Європейський регіональний офіс Всесвітньої організації охорони здоров'я; 2021. Ліцензія CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я. Управління проблемами плюс (УП+): Індивідуальна психологічна допомога для дорослих у стані дистресу в громадах,

- що знаходяться під впливом несприятливих обставин. (Загальна версія 1.0, що випробовується в польових умовах). Женева, ВООЗ, 2016.
3. Всесвітня організація охорони здоров'я. Самодопомога Плюс: Груповий курс управління стресом для дорослих. Узагальнена версія 1.0 для апробації в польових умовах, 2021 р. Серія психологічних втручань низької інтенсивності, № 5. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2022. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
  4. Всесвітня організація охорони здоров'я. Інструмент самодопомоги з планування людиноорієнтованого процесу відновлення психічного здоров'я та благополуччя. Ініціатива ВООЗ QualityRights. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2022. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
  5. Герман, Д. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства - від знущань у сім'ї до політичного терору / Джудіт Герман ; пер. Оксана Лизак. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. – 416 с. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : перелік контрольних показників для використання на місцях. — Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. — 36 с.
  6. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
  7. Климчук, В. Психологія посттравматичного зростання [Текст]: монографія. 2-е вид., переробл. і доп. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.
  8. Лаулі Дж., Томпкінс П. Метафоричний розум. Трансформація за допомогою Символічного моделювання; пер. з англ. Ганни Стативки. Дніпро: вид-во Смакі, 2023. 336 с.
  9. Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах переживання наслідків травматичних подій [Текст]: метод. рекомендації / за наук. ред. Т.М.Титаренко. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. – 80 с.
  10. Титаренко, Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самодопомоги в умовах тривалої травматизації [Текст]: монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
  11. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій [Текст]: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко; за заг. ред. З. Г. Кісарчук. – К. : Логос, 2015. – 207 с.
  12. Федоришин Г.М., Чуйко О.М. Застосування малюнкової терапії в роботі з нічними жахіттями у дітей. Досвід проживання російсько-української війни у вимірах пластичного мистецтва, психології мистецтва й арттерапії: зб.тез доп. Круглого столу (Івано-Франківськ, 3 лютого 2023 р.). Івано-Франківськ, 2023. С.62-66.
<https://kpr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/160/2023/07/zbirnyk-tez-kruhloho-stolu-2023.pdf>
  13. Чуйко О.М., Федоришин Г.М. Психологічні техніки роботи з травмівними спогадами. Проблеми психології діяльності в особливих умовах: Матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 18 квітня 2023 р. С.239-242.
  14. Fedoryshyn, H., Lukiianchuk, A., Zelenin, V., Lunchenko, N., & Ivashchenko, A. (2024). The role of psychology in the formation of emotional intelligence in Ukrainian education. Amazonia Investiga, 13(76), 297-307.
<https://doi.org/10.34069/AI/2024.76.04.24>

Викладач

Федоришин Галина Миколаївна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної психології